

2009
DEĞERLENDİRME
RAPORU

18-20 KASIM 2009 ANKARA

BİLİŞİM'09 DANIŞMA KURULU

Ahmet ACAR, EB Grup Genel Müdürü

Tayfun ACARER, BTK Başkanı

Eşref ADALI, İTÜ Bil. Müh. Bölüm Başkanı

Serdar AK, NETCAD Genel Müdürü

Erkan AKDEMİR, AVEA Genel Müdürü

Mustafa AKGÜL, İNETD Başkanı

Atila AKKAŞ, MBA Genel Müdürü

Mehmet AKYELLİ, TOBB-Bilgisayar Yazılım Meclisi Başkanı

Melih AKYILMAZ, 4S Genel Müdürü

Müjdat ALTAY, Nortel-Netaş Genel Müdürü

Yusuf ATA ARIAK, TELKODER Başkanı

Ümit ATALAY, İNNOVA Genel Müdürü

Volkan ATALAY, ODTÜ Rektör Danışmanı

Yavuz BACACI, Sentim Genel Müdürü

Recep BARUT, STM Savunma Genel Müdürü

Murad BAYAR, SSM Müsteşarı

Suat BAYSAN, TESİD Başkanı

Erol BİLECİK, INDEX Genel Müdürü

Abdullah BÜYÜKBAYRAM, AB Danışmanlık Genel Müdürü

Süreyya CİLİV, TURKCELL Genel Müdürü

Osman COŞKUNOĞLU, CHP Uşak Milletvekili

Özkan DALBAY, TURKSAT Genel Müdürü

Reha DENEMEÇ, AKP Ankara Milletvekili

Murat DİKİCİ, TÜTED Başkanı

Dr. Paul DOANY, Türk Telekom Genel Müdürü

Murat DURSUN, MOBİSAD Başkanı

Faruk ECZACIBAŞI, TBV Başkanı

Altay ELBEK, OYTEK Genel Müdürü

Bahadır ERBAŞ, AMD Genel Müdürü

Hakkı EREN, Servus Genel Müdürü

Yüce ERİM, Software AG Genel Müdürü

Murat ERKAN, Tellcom Genel Müdürü

Gökhan ERKMAN, TİD Başkanı

Ali Rıza ERSOY, Siemens IT Çözüm ve Hizmetler Genel Direktörü

Çiğdem ERTEM, Intel Genel Müdürü

Altan Aras FAKILI, CASPER Genel Müdürü

Doruk FİŞEK, LKD/İNET Başkanı

Arzu GENÇOĞLU, GARTNER Türkiye Genel Müdürü
Nahit GÖK, TÜBİFED Başkanı
M. Sait GÖZÜM, DELOITTE Genel Müdürü
Abdullah Raşit GÜLHAN, ARG Danışmanlık
Mehmet GÜNEŞ, Çözüm Yazılım Genel Müdürü
Turgut GÜRSOY, TUBİSAD Başkanı
Emrehan HALICI, TZV Başkanı
Ali KANÇAL, ALCATEL-LUCENT Genel Müdürü
Bülent HİÇSÖNMEZ, GOOGLE Genel Müdürü
Namık Kural, BİYESAM Başkanı
Gürhan KALELİOĞLU, Oracle Genel Müdürü
Faruk KEKEVİ, TBGD Başkanı
Abdurrahman KEKLİK, COMPRO Genel Müdürü
İzi KOHEN, ARENA Genel Müdürü
Aydın KÖKSAL, Bilişim Ltd. Genel Müdürü
Mehmet NALBANTOĞLU, Koç Sistem Genel Müdürü
Serhat ÖZEREN, TEDER Başkanı
Esra ÖZTEZCAN, Probil Genel Müdürü
Ömer ÖZTÜRK, TCMB Bilgi İşlem Genel Müdürü
Niyazi SARAL, TUBİDER Başkanı
Fusun SARP NEBİL, Türkinetnet.com Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan SAY, SYMANTEC Genel Müdürü
N. Levent ŞENSEZGİN, SYBASE Genel Müdürü
Tuğrul TEKBU LUT, Logo Yönetim Kurulu Başkanı
Kaan TERZİOĞLU, Cisco Systems Genel Müdürü
Gülara TIRPANÇEKER, YASAD Başkanı
Serpil TİMURAY, Vodafone Genel Müdürü
Nejat TOĞRUL, İNFOPARK Genel Müdürü
Özhan TOKTAŞ, Sun Microsystems Genel Müdürü
Ersin TÖRECİ, H.Ü. Bilgisayar Müh. Böl. Başkanı
Timur TUNCER, Vestel Genel Müdürü
Serdar UÇAR, HP Türkiye Genel Müdürü
Çetin UYGUN, CA Genel Müdürü
Ünal YARIMAĞAN, ÖSYM Başkanı
Faruk YARMAN, Havelsan Genel Müdürü
Cem YEKER, SAP Genel Müdürü
Tahsin YILMAZ, TTNET Genel Müdürü
T. Fikret YÜCEL, TTGV Başkanı

GİRİŞ

Bu rapor, Türkiye Bilişim Teknolojileri (BT) Sektöründe bulunan tarafların ilgisini genel bir değerlendirmeye odaklamak üzere, Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından hazırlanmıştır. Raporun amacı, siyasi iradeyi kullananlar ile BT Sektörü üzerine politika belirleyici kararları alanlara destekleyici ve yol gösterici olmaktır.

Türkiye, ortalama yaşam uzunluğu, eğitim düzeyi (eğitim alan öğrenci sayısı ve eğitim dağılımı) ve gayri safi yurtiçi hasılayı temel alan insani gelişmişlik göstergesine göre Birleşmiş Milletlerin 2009 yılı raporunda 79. sıraya yükselmiştir. Türkiye'nin, gelişmişlik sıralamalarında hızla yükseldiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Diğer gelişmişlik göstergeleri gibi BT'nin yaygın ve etkin kullanımı, ülkemiz için büyük önem taşımaktadır. Ülke ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayacak duruma gelmiş olan bu sektörün, ulusal sermaye ve yatırımlarla büyümesi, ülke ihracatındaki payının artırılması, yeni iş alanları yaratmak üzere devlet tarafından desteklenmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Bununla birlikte BT sektörünün yalnız ekonomik kalkınmanın değil, sosyal kalkınmanın da motoru olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin bilişim toplumuna dönüşebilmesi, ancak ve ancak, toplumun geniş kesimlerinin BT Sektöründeki mal ve hizmetlerden yararlanması ile mümkündür. Bunun en önemli koşulu ise, devlet eliyle gerçekleştirilen işlemlerde BT araçlarının yaygın ve elverişli bir şekilde kullanılmasıdır.

Türkiye Bilişim Derneği ilkinin 2006 yılında yayımladığı Değerlendirme Raporunda BT sektöründe çalışacak kalifiye insan gücü yetiştirilmesinin önemi, devletin mal ve hizmet alımı mevzuatında BT alanındaki mal ve hizmetlerin alımının ayrılması, özel iletişim vergilerinin kabul edilebilir düzeylere çekilmesi ve yazılım ihracatının geliştirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. 2007 yılını değerlendiren ikinci raporda da özellikle devlet eliyle gerçekleştirilen faaliyetlere ağırlık verilmiştir.

2008 yılı Değerlendirme Raporunda geçmiş yıllara atıfta bulunularak süreç değerlendirilmiştir.

Bu rapor, BT Sektörü ile ilgili olarak kamu, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve özel sektör araştırma şirketleri tarafından yayınlanan raporlara bir alternatif değildir. Söz konusu raporları eleştirmek veya geliştirmek amacıyla da

hazırlanmamıştır. Raporun, tablo, grafik gibi araştırma sonuçlarından mümkün olduğu kadar arındırılarak, çok öz olarak hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Rapor, TBD Yönetim Kurulu tarafından belirlenen gönüllü bir grup tarafından hazırlanarak Bilişim'09 Danışma Kurulu Üyelerinin görüşüne sunulmuş, gelen öneri ve eleştiriler çerçevesinde gerekli geliştirmeler yapıldıktan sonra, TBD Yönetim Kurulu'nun kararı ile Bilişim'09 etkinliğinde Kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiştir.

Bilişim 2009 Değerlendirme Raporunun oluşumuna katkı veren herkese ve ayrıca, ilk raporun hazırlanmasını sağlayan Sayın Atila Akkaş'a teşekkürü bir borç biliriz.

Saygılarımızla

Türkiye Bilişim Derneği

Yönetim Kurulu

2009 YILINDA NELER OLDU?

2009 yılına damgasını vuran en önemli olay Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun 2008 Kasım ayında yaptığı ihale sonucunda Danıştay'ın da onayı alındıktan sonra 2009 Temmuz ayı sonunda 3G olarak anılan "Üçüncü Nesil Mobil İletişim Sistemleri" ile ilgili hizmetlerin operatörler tarafından verilmeye başlanmasıdır. Mobil iletişimde yeni bir dönemin başlamasıyla kullanıcılar cep telefonlarından hızlı İnternet erişimi ve görüntülü konuşma gibi kavramlarla tanışmışlardır.

İlk uygulamaları 1998'de Japonya'da başlayan ve ancak 10 yıllık bir aradan sonra 121. ülke olarak Türkiye'de hizmete giren 3G servisleriyle kullanıcıların cep telefonlarından yeni bir genişbant seçeneği olan 3G servisiyle İnternet bağlantısına sahip olmaya başlamaları önemli bir gelişme olarak ön plana çıkmıştır.

Sektörümüzün BT cihazlarının Türkçe desteği konusunda gösterdiği özen meyvelerini vermeye başlamıştır. Ulaştırma Bakanlığı'nın vizyonu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun projesi, MOBİSAD ve TÜTED gibi sektörel STK'larımızın katkılarıyla hazırlanan ve memnuniyetle karşıladığımız "Kısa Mesaj Hizmetlerinde Türkçe Karakter Kullanımına Dair Yönetmelik" 16 Mayıs 2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bilişim sektöründe yazılım ve hizmetler alanında çok sayıda firma faaliyet göstermekle birlikte, ölçek, yetkinlik, deneyim ve finansal güç açısından önemli sorunlar devam etmektedir.

Yazılım ve hizmetlerin pazar payı yaşanan küresel mali krizden olumsuz etkilenmesine rağmen toplam BT pazarı içerisinde aldığı pay yüzde 30 seviyesindedir.

TÜİK tarafından yayınlanan, hane halkı bilişim teknolojileri kullanımı araştırması sonuçlarına göre hanelerin %38'inden fazlasında İnternet erişimi olduğu ve ADSL bağlantı tipinin %98'lik bir oran ile en tercih edilir bağlantı yolu olduğu belirlenmiştir. 2009 yılı içinde genişbant abone sayısı 2008'e göre 1 milyona yakın artmış ve 6.2 milyonu geçmiştir. Ülkemizde genişbant internet erişiminde kablo internete göre daha yaygın olarak kullanılan ADSL hizmetini perakende bazda büyük çoğunlukla TTNET sağlamaktadır.

“Hane halkı bilişim teknolojileri kullanımına” ilişkin raporda İnternet kullanan bireylerin %56'sının oyun, müzik, film, görüntü indirmek ya da oynatmak için İnterneti kullandığı belirlenmiştir.

İnternet kullanan bireylerin %88'den fazlasının İnternet üzerinden hiç mal veya hizmet satın almamış olması dikkat çekmektedir.

Kablo TV abone sayısı 2008 yılına göre değişmemiş ve 1,15 milyon civarında kalmıştır. Kablo TV platformuna ilişkin olarak işletmeci firma TÜRKSAT ve kablo platform hizmeti işletmecileri arasında yaşanan hukuki sorunlar devam etmektedir.

Telekomünikasyon Sektöründeki serbestleşme süreci genel çerçevesi ile Yasal düzenleme ve mevzuat çalışmalarında belirli bir aşama gelinmiştir. Mobil telekomünikasyon hizmetleri alanında var olan rekabet, özellikle mobil numara taşınabilirliğinin de yürürlüğe girmesiyle daha etkin bir yapıya kavuşmuştur. Sabit telekomünikasyon hizmetleri alanında ise son kullanıcıların yarar sağladığı istenilen aşamaya henüz gelinmemiştir.

1 Şubat 2007 tarihinde yürürlüğe giren Numara Taşınabilirliği Yönetmeliği 2008 yılının son aylarında uygulanmaya başladı. Cep telefonu abone sayısı Haziran 2009 itibarıyla 63 milyon 600 bin seviyesinde bulunmaktadır.

2009 yılında Kamu BİT yatırımları için ayrılan payın 2008 yılına göre yaklaşık %25 oranında azalmış olması projelerin gerçekleşmesini etkilemektedir.

Türkiye'nin Bilişim Toplumu Olma vizyonu çerçevesinde; gerek yazılım geliştirme, gerekse bilgisayar kullanımının artırılması hedeflerine ulaşılması için gerekli olan İnternet altyapısının alternatif operatörlere açılması sağlanmış, ancak hizmet bazlı rekabetten altyapı bazlı rekabete geçiş 2009 yılında da gerçekleşmemiştir. Al-Sat ve Veri Akış Erişimi yöntemleri ile yerleşik işletmeciden toptan seviyede internet erişim altyapısı sağlanmakla beraber, 2007'de imzalanmaya başlayan 'Yerel Ağın Paylaşımına Açılması' Sözleşmeleri ile alternatif operatörler erişim seviyesinde DSL cihazlarını da Türk Telekom santralleri içine koymaya ve hizmette farklılaşma sağlamaya başlamıştır. Diğer taraftan, TTNNet dışında kalan diğer bütün İSS'leri kapsayan uzun süreli promosyonlar yapılmaya başlanılmış ve Al-Sat, VAE modellerinde iş yapmakta olan İSS'lere yönelik bir pozitif ayrımcılık oluşturulmaya çalışılmıştır.

2009 yılı da tıpkı 2008'de olduğu gibi, 5651 sayılı yasa kapsamında veya dışında mahkemelerin çeşitli kararları ile birçok İnternet sitesine erişimin sıklıkla ve uzun süreli olarak engellendiği bir yıl olmuştur. 2009 yılı ilk dört ayında 81 bin ihbar alan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı aynı dönem içinde 5651 sayılı yasa gereği sakıncalı içerik içeren 2100'den fazla sayıda siteyi re'sen kapattığını açıklamıştır.

Kamu İhale Kurumu mevzuatının bilişim teknolojileri sektöründeki uygulama zorluğundan kaynaklanan nedenlerle sektördeki birçok şirket kamu ihalelerinden yasaklanmış, esas olarak rekabetin gerçekleşmesini sağlamak amacı ile yapılmış olan kamu ihaleleri mevzuatı, zımni olarak rekabet ortamını zedelemeye ve sektörün gelişimi önündeki en önemli engellerden birisi olmaya devam etmiştir.

2008 yılı raporunda belirttiğimiz bir gerçeği burada tekrar etmek gerekmektedir: İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi kuruluşların e-Devlet Kapısı ve eylem adımlarına göre yapması gereken yatırımların çok büyük bir bölümü, toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren yatırımlardır. Devlet eliyle gerçekleşmesi gereken e-Devlet projelerinin en iyi olasılıkla 2010 içinde tamamlanacağı dikkate alınırca, toplumda BT ürünlerinin kullanımına yönelik yaygınlığın kısa vadede sağlanamayacağı görülmektedir.

2009 yılı içinde Mahalli İdareler Seçimleri yapılmıştır. Seçimler öncesinde İçişleri Bakanlığı tarafından Yüksek Seçim Kurulu'na sunulan ve temeli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi olan verilerle seçmenler belirlenmiştir. Ancak, bu durumun sakıncaları değişik çevrelerce tartışılmıştır. Toplumda, verilerin sağlıksızlığı sistemin sağlıksızlığı olarak yorumlanmış ve henüz olgunlaşmamış, hukuki altyapısı da tamamlanmamış bir sistemin alel acele devreye alınması şeklinde görünen çalışmanın sonucundaki tek olumlu görüntü seçmenlerin oylarını verdikten sonra yine mürekkeplenerek damgalanmamış olmasıdır.

Küresel ekonomik krizin etkilerini azaltmak amacıyla bilgisayarın da içinde olduğu bazı mallardaki KDV oranı 1 Nisan 2009'dan başlayarak bir süreliğine %18'den %10 düzeyine indirilmiştir. Bilişim sektörüne geçici bir canlılık getiren bu uygulama ile bilgisayar satışlarındaki düşüş durmuştur.

Krizin yönetiminde bilişim olanaklarından (adeta) hiç yararlanılmamış, (herhangi bir süreç iyileştirilmesi yapılmadığı için) gerçekleştirilen yanlış bilişim yatırımları ile devletin kaynak yönetimindeki israflar devam etmiştir.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2008-2009 Küresel Bilgi Teknolojisi Raporu'na göre; Türkiye, ağ toplumuna hazır olma derecesi (Networked Readiness) itibariyle birçok az gelişmiş ülkenin dahi arkasında kalmıştır.

9 ve 10 Mayıs 2009 tarihlerinde, 3. Telekom Zirvesi düzenlenmiştir. Zirvede, şehir içi görüşmelerin yeni işletmecilere açılması, sabit numara taşınabilirliği uygulamasının başlatılması, üçüncü nesil (3N) GSM ruhsatlarının verilmesi ve Elektronik

Haberleşme Kanunu'nun (EHK) ikincil düzenlemelerinin yürürlüğe konması konuları değerlendirilmiştir.

Bakanlar Kurulu 19 Aralık 2008'de AB "Bilgi Toplumu ve Medya" faslını da müzakereye açmıştır. Bu fasılda Türkiye'nin üç ana konuda AB'ye uyumu gerekmektedir:

- Türkiye, mevzuatını AB'nin elektronik iletişime ilişkin müktesebatı ile bilgi toplumu hizmetleri müktesebatına uyumlu hale getirecektir.
- Türkiye, gerekli pazar araştırmalarını yaparak ve AB müktesebatına uyumlu yetkilendirme süreciyle, sektördeki hakim operatörlere karşı rekabet ortamını sağlayacak önlemleri alacaktır.
- Türkiye, elektronik iletişimde AB müktesebatına uyumu ve telekomünikasyon sektöründeki düzenleyici kuruluşun saydam, öngörülebilir ve bağımsız işleyişini sağlayabilecek idari kapasiteyi oluşturacaktır.

27 Eylül – 1 Ekim 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen 10. Ulaştırma Şurası kapsamında, Haberleşme Sektörü ana başlığı altında, 2023 yılına kadar gerçekleştirilmesi planlanan ve Bilişim Teknolojilerini de ilgilendiren hedefler ele alınmıştır:

- Bilişim sektörünün 160 milyar dolara, genişbant abone sayısının 2013'te 12 milyona, 2023'te 30 milyona ulaşması.
- Ülke genelinde fiber optik ağının kurulması ve Türkiye'nin bölge ülkeleri arasında fiber kesişim noktası (hub) olması.
- Eve kadar fiber ve genişbant kablosuz erişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması.
- Uçtan uca IP ve IPv6 uygulamalarına yönelik düzenlemelerin yapılması.
- Uluslararası bilişim şirketlerinin Ar-Ge merkezlerinin Türkiye'de kurulmasının sağlanması amacıyla bilişim vadisi OSB projesinin gerçekleştirilmesi.
- Mobil terminal cihazları üretimi ve söz konusu cihaz ihracatının ithalatı geçmesi.
- Türkiye'nin Avrupa'nın çağrı merkezi üssü olması.

- Sertifikasyon verecek laboratuvarların faaliyete geçirilmesi.
- Mobil cihaz 2. el piyasasının geliştirilmesi.
- Türkiye'nin 2023 yılında küresel BİT pazarında söz sahibi en az bir ulusal şirkete, en az bir ulusal markaya, tasarım ve standardıyla bize ait en az bir ulusal ürüne sahip olması.
- Kamu kurumlarının yaptıkları alımlarda ve düzenlemelerde Ar-Ge'yi teşvik edecek önlemlerin uygulanması.
- Ulaştırma Bakanlığı Ar-Ge fonunun burs vermesi.
- Girişim sermayesi sağlanması ve proje yarışmaları düzenlenmesi gibi alanlarda etkin olunması.
- Spektrum ticareti uygulamalarının başlatılmasına yönelik düzenlemelerin yapılması.
- Kişisel verilerin yasadışı ve kötü amaçlı kullanımını önleyecek düzenlemelerin geliştirilmesi.

2009 YILINDA NELER OLMADI?

2009 Yılında Bilişim Toplumuna Dönüşüm Konusunda siyasal sahiplenme ve ilgi daha önceki yıllara nazaran azalmıştır.

“Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi”ne bağlı eylem adımlarında belirtilen toplam 111 faaliyetin hayata geçmesinde mevzuat eksikliği öne çıkmıştır. Yasal alt yapının sağlanması ile bilgi toplumu stratejisinde ilerleme beklenmektedir.

2009 yılı içinde Strateji belgesindeki adımları hızlandırma konusunda devletin farklı kademelerinde bir arayışın başladığı görülmektedir. Özellikle BT alanındaki mal ve hizmet alımlarının tek merkezden ve eşgüdümlü yapılmasını amaçlayan “Bilgi Toplumu Ajansı” kurulmasına ilişkin yasa tasarısı taslağı kamuoyunun görüşlerine açılmıştır. Yasa tasarısı taslağında genel olarak eşgüdümün merkezi bir yapı tarafından sağlanması için getirilen düzenlemelerin uzun süredir oluşturduğu beklentiyi karşılamaya çalıştığı ancak eşgüdüm ve planlamayla sorumlu ve sınırlı olması gereken söz konusu yapının icracı kurum şekline de dönüştürülmesinin sakıncalı olduğu görüşü hakimdir.

12 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe ve AR-GE Yasası olarak adlandırılan yasanın uygulamadaki sorunları 2009 yılında da sürmüştür. Halen bazı firmalar kendilerine tanınan olanakları teknokentler dışında kullanmak konusunda tedirgin davranmaktadır.

Serbestleşme sürecinde 2009 yılında alınan mesafe de tıpkı 2008'de olduğu gibi tatmin edici olmaktan çok uzaktır. Telekom sektöründe sadece hizmete dayalı yetersiz düzeyde bir rekabet sağlanabilmiş, altyapıya dayalı rekabete ise yeni yeni geçilmeye başlanmıştır.

1 Şubat 2007 tarihinde yürürlüğe giren Numara Taşınabilirliği Yönetmeliğine göre 9 Mayıs 2009'da coğrafi numara taşınabilirliğinin devreye alınması gerekmektedir. 2 Temmuz 2009 tarih ve 27276 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Numara Taşınabilirliği Yönetmeliği” ile 2007'deki yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni yönetmeliğinin Geçici 1. Maddesi birinci fıkrasına göre işletmeciler, “coğrafi numara taşınabilirliği ile coğrafi olmayan numara taşınabilirliğini 10/9/2009 tarihine kadar uygulamaya geçirme ve ilgili Yönetmelik hükümleri çerçevesinde gerekli düzenlemeleri yapmakla yükümlü” kılınmıştır.

Ancak, aboneler uygulamalardaki zorlayıcı tarifeler nedeniyle sorunla karşılaşmaktadır. Bu uygulamanın istenildiği şekilde hayata geçmesinin zaman alacağı görünmektedir.

BTK raporlarına göre PSTN abone sayısı 2009'un ilk altı ayı sonunda 350 bin civarında azalmış ve kullanıcılar mobil servisleri tercih etmiştir

ADSL hizmetlerine önemli bir seçenek olan genişbant kablo internet erişimi konusunda işletmeci firmalar ve hukuki sorunlar nedeniyle ilerleme sağlanamamıştır. Kablo TV hizmetlerinin kullanımında 2009 yılı içinde kayda değer bir yaygınlaşma söz konusu olamamıştır.

2009 yılında e-Devlet kapısının yaygın kullanılabilirliği beklenen düzeye çıkamamıştır. Bilişim sektörü çalışanları arasında bile e-Devlet Kapısı'nı kullanmayanların çokluğu dikkat çekmektedir

2008 yılında Başbakanlığın 2007/16 sayılı Genelgesi ile başlatılan esas olarak TÜBİTAK UEKAE ve İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen Elektronik Kimlik Kartı projesi ile ilgili beklentiler 2009 yılında tam anlamıyla gerçekleşmemiş ve pilot bölge uygulaması sürmektedir.

TÜBİTAK'ın Ar-Ge desteği sağladığı projelerde kendi enstitülerini desteklemesiyle ortaya çıkan olumsuzluk hala çözülememiştir. Ayrıca, üniversite ve sanayi tarafından üretilen projelere TÜBİTAK desteği sağlamada sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle yoğun bürokrasi işlemleri küçük ölçekli şirketlerin yenilikçi yapılarının gelişmesinin önünde önemli bir engel olmaktadır. Bu ve benzeri tutumlar Üniversite-Sanayi işbirliğinin cılız kalmasına neden olmakta ve zaten kıt kaynakları olan yerli yazılım sanayinin gelişimini yavaşlatmaktadır.

Teknoparklar Kanunu'nun üniversiteleri modern emlakçi konumundan çıkaracak, gerçekten inovasyona dayalı, küçük kuluçka merkezleri halinde çalışabilecek konuma kavuşturacak bir içerikle güncelleştirilmesi için yapılan eleştiriler de 2009 yılında devam etmiştir.

Kamu ihaleleri mevzuatının, BT ürün ve hizmetlerine yönelik devlet alımları için uygun olmadığı yönündeki gerek sivil toplum örgütleri, gerek (kimi) idareler ve gerekse çeşitli şirket eleştirilerinin sonuca kavuşmasına yönelik önlemler bu dönemde de hayata geçirilmemiştir.

Telif Hakları ve Tescil kanun ve yönetmelikleri genellikle mamul hale gelmiş yazılım ürünlerine yöneliktir. Yazılım ürünlerini kapsayan yeni yürürlüğe sokulmuş olan İsteğe Bağlı Tescil Yönetmeliği, fiziki koşulları ve kaynak kodunu korumak konusunda atılmış ilk önemli adım olmakla birlikte beklentileri ve gereksinimleri karşılamaktan uzaktır. **Yazılım ürünü** TOBB kanununda **sanayi ürünü** kabul edilmekteyken, ihracat mevzuatında **hizmet** olarak kabul edilmektedir. **Bu tezat da yazılım sektörünün ihracat teşviklerinden faydalanmasını engellemektedir.**

Stratejik önemi olan **bilişim alanındaki vergi oranları** sadece bu sektörlerin büyümesini engellemeyip, **bilişim toplumuna giden yolda Türkiye'yi yavaşlatmaya devam etmektedir.** Bunun yanı sıra ülkemizde sermayenin güçlenmesini engellemekte; yerli sermaye yabancı şirketler karşısında zayıf duruma düşerek, bu şirketlerimizin küresel oyuncular tarafından kolaylıkla devralınmasının önü açılmaktadır. Bu vergilerin makul bir düzeye çekilmesi için, ilgili Ulaştırma Bakanlığı ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun tüm olumlu çabalarına karşın bu güne kadar hiç bir ciddi adım atılmamıştır.

NE YAPMALI?

4G olarak adlandırılan ve dünyada 30'dan fazla operatörün testlerini yaptığı "Long Term Evolution" hizmetine ilişkin çalışmaların da başlatılması yerinde olacaktır.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile operatör firmalar arasında yapılan imtiyaz sözleşmesine göre 3G altyapı çalışmalarının yüzde 40'ının Türkiye'de Ar-Ge alanında çalışan şirketlerinin katılımıyla yapılması koşulunun BT sektörüne önemli katkıları olacağı düşünülmektedir. Bunun da en çok yerli mühendis istihdamını ve ulusal teknoloji birikimimizi artıracığı öngörülmektedir. Ayrıca, 3G için yapılacak toplam yatırımın (donanım, yazılım gibi) %10'unun da yerli KOBİ'lerden karşılanması koşulunun benimsenerek uygulanması durumunda yazılım sektörü için fırsatlar yaratılacağı unutulmamalıdır. Ancak, bu sürecin BTK tarafından dikkatle takip edilmesi ve gerekirse yaptırım yoluna gidilmesi gerekebileceği gözardı edilmemelidir.

16 Mayıs 2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren **Kısa Mesaj Hizmetlerinde Türkçe Karakter Kullanımına Dair Yönetmeliğin** amacı Türkçe karakter içeren kısa mesaj hizmetinin, tüketicilerin ekonomik açıdan yararının korunması ile ilgili yürütülecek çalışmaları ve bu özelliğe sahip cihazların piyasaya arzı konusunda uyulması gereken esasları belirlemektir. Yönetmeliğe göre Türkçe karakterlerin tamamını içermeyen cihazların piyasaya sunulmasına izin verilmeyecektir. Ancak üzülerken son dönemde yaygın reklamları yapılan bazı cihazların tüm Türkçe karakterleri içeren ETSI TS 123.038 V8.0.0 ve ETSI TS 123.040 V8.1.0 veya daha sonraki sürümlerine uygun özellikler içermediğini görmekteyiz. Bazı dağıtıcı firmaların ellerindeki cihaz stoklarını tüketmek amacıyla tüketicileri yeteri kadar bilgilendirmeden bu uyumsuz cihazları satmalarının da önüne geçilmesinin gerektiğini düşünüyoruz.

Dünyadaki sektöre ilişkin genel eğilimlerden en önemlisi sabit ve mobil ayrımı olmaksızın telekomünikasyon, medya ve bilişimin tek bir yapı içinde yer alması, diğer bir deyişle yakınsamasıdır. Yakınsama cihaz, hizmet ve düzenleme alanlarının tamamını kapsayan bir kavramdır. Yeni Nesil Şebekeler ile oluşan bu yakınsak ortamda mevcut düzenlemeler hızla yeni duruma uyarlanmalıdır.

Bu çerçevede; mobil ve sabit yaklaşması ile mobilin sabit üzerindeki ikame etkisinin çok iyi analiz edilerek, sabit ve mobile dayalı pazar analizinin yerine tüketicinin ihtiyacının tek olduğu gözetilerek pazarın tek olarak ele alınması ve teknoloji bağımsız olarak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Yakınsama ile birlikte; telekomünikasyon sektörünün gelişimi için çok büyük öneme sahip olan içeriğin de vergilendirilmesi ayrıca dikkat çekilmesi gereken bir konu haline gelmektedir. Telekomünikasyon işletmecilerinin abonelerine sağladıkları içerik bir telekomünikasyon hizmeti olarak değerlendirilmemeli ve Özel İletişim Vergisine tabi tutulmamalıdır. Halen çok yüksek oranlarda olan Özel İletişim Vergisinin, bir de işletmeci tarafından temin edilen içerik üzerinden de tahsili hem işletmecileri zor durumda bırakmakta, hem de sektörün gelişimine sekte vurmaktadır.

Gerek Avrupa Birliği ülkeleri gerekse de dünya genelinde sektöre ilişkin verilerin sürekli karşılaştırılması söz konusu olmakta olup, göstergelerin mümkün olduğunca bir arada yer alması ve doğru bir karşılaştırma yapılabilmesinin önemi bu noktada daha da artmaktadır. Avrupa Birliği genişbant verilerinin değerlendirilmesi için BPI Broadband Performance Index-Genişbant Performans Endeksi'ni referans olarak belirlemiş durumdadır. Bu endeks ile AB üye devletlerinin genişbant performanslarının göreceli olarak ölçülmesi, ülke bazında güçlü ve zayıf yönleri ortaya koyulması ve genişbant politikalarına yol göstermesi hedeflenmiştir. Endeks, *Kırsal Yerleşim Genişbant Penetrasyonu, Genişbantda Rekabet Yayılımı, Genişbant Fiyatı, Genişbant Hızı, Sosyo-Ekonomik Ortam ve Gelişmiş Servisleri Kullanma* bileşenlerinden oluşmaktadır. Benzer şekilde ülkemizde de standartlaşmaya gidilmesi verilerin doğru okunup, sektörün doğru bir biçimde anlaşılabilmesi adına önemlidir.

Ülkemizde kişisel bilgisayar kullanımının yaygınlaşma hızının artırılması için gerekli önlemlerin bir an önce uygulamaya geçmesi yaşamsal önemi sürmektedir.

Özellikle yurtiçinde üretilen yazılımlara doğrudan teşvik uygulamalarında kolaylık ve hız sağlanması ile enerji ve vergisel kolaylıkların sağlanması dünya ile rekabete soyunan şirketlerimizin güçlenmesine yardımcı olacaktır.

Sayısal ekonomi yenilikçi yapılarıyla bilinen küçük işletmeler ile bir an önce buluşmalıdır. Her türlü web tabanlı yönetim araçları ve hizmetleri yeni iş fırsatları oluşturmanın yanında verimliliği artıracak ve ülke rekabetçiliğine önemli katkılarda bulunacaktır. Bu cümleden olarak KOBİ'leri çevrimiçi çalışmaya geçirecek olan Yeni Türk Ticaret Kanunu hayata geçirilmeli, bilgi toplumuna geçişin, şeffaflığın, e-ticaretin, online yönetim sistemlerinin, kayıt içi ekonominin temel adımı atılmış olacaktır.

Kamu Kurumlarının ve e-Devlet Kapısı kapsamındaki sistemlerin güvenliklerinin münferit projelerle sağlandığı bilinmektedir. Oluşturulacak bir "Güvenlik Koordinasyon Kurumu" ile Ulusal Güvenlik Standartlarının oluşturulması, özel sektör ve bireyler için de standartların belirlenmesi, bu standartların uygulanması

için eşgüdümün sağlanması gerekmektedir. E-Dönüşüm Eylem Planındaki 17. maddenin daha fazla zaman yitirmeden uygulanması ve güvenlik konusunda farkındalık çalışmasının yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde başarılı e-Eğitim uygulamalarını gerçekleştirebilecek insan kapasitesinin, bilgi birikiminin olduğu açıkça görülmektedir. Ülkemizde öğrenim kalitesini artırmak ve fırsat eşitliğini sağlamak açısından e-Eğitim uygulamasının bir an önce teşvik edilerek / fonlanarak yaygın olarak kullanımının artırılması sağlanmalıdır. Bu hem bilişimin ve İnternetin bilinmesi, sevilmesi ve BT olanaklarının kullanımını yaygınlaştıracak, hem de hali hazırda içinde yaşanılmakta olan haksız rekabet, fırsat eşitliğinden yoksun mevcut yapıyı hızla değiştirebilecektir.

SON SÖZ

2009 yılı içinde gerçekleşen ve gerçekleşmeyenlere baktığımızda ülke hedefi olarak gördüğümüz “Bilişim Toplumuna” ulaşılmasında emin adımlarla ilerlenmesi gerektiği görülmektedir.

Ülkemizin bilgisayar okur-yazarlığını artırmak için çok hızlı hareket etmek zorunda olduğunu bu yıl da tekrar vurgulamak gerekmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki okuma-yazma seferberliği gibi bir **bilgisayar okur-yazarlığı seferberliği** başlatılarak toplumumuzun büyük kesiminin bu teknolojileri kullanabilir hale getirilmesi “Bilişim Toplumuna” yolunda atılacak önemli bir adım olacaktır. Buna paralel olarak atılacak önemli bir diğer adım da, kullanıcılara katma değer sağlayacak yararlı içeriklerin geliştirilmesidir.

Türkiye'nin 21. Yüzyılda etkin bir dünya gücü olarak var olabilmesi ancak ve ancak kendi teknolojilerini üreterek uluslararası rekabet edebilen bir konumdaki bir bilişim sektörüne sahip olmasıyla mümkündür. Bunun için **Devletimizin Bilişim Sektörünü stratejik sektör olarak tanımlaması** ve ölçülebilir hedeflerini belirlemesi gerekmektedir. Bu hedeflere ulaşmada tüm STK'lar, üniversiteler ve özel sektör bir bütün olarak kenetlenilecek ve devletimize her türlü desteği verecektir.

Ulusal Yazılım Türkiye'nin öncelikli ve stratejik sektörü ilan edilmeli, yazılım üretimi ve ihracatının önünü açacak **Ulusal Yazılım Politikaları ve Stratejileri, Özel Sektörle birlikte acilen belirlenmelidir.**

Ülkemizde bilişim sektörünün gelişiminin önündeki en önemli engellerden birinin vergi yükü olduğu gözetildiğinde; söz konusu vergilerin indirilmesi yönünde çalışmaların öncelikli olarak tamamlanması gerekmektedir. Sektörünün gelişimi için, içerik de çok büyük bir öneme sahiptir. Buna karşın, işletmecilerin abonelerine sağladıkları içerik genellikle bir telekomünikasyon hizmeti olarak değerlendirilip, Özel İletişim Vergisine tabi tutulmaktadır. Halen 2009 yılı içinde oranı azaltılmakla birlikte Özel İletişim Vergisinin, bir de işletmeci tarafından temin edilen içerik üzerinden de tahsili hem işletmecileri zor durumda bırakmakta, hem de sektörün gelişimine sekte vurmaktadır; **içerik üzerinden Özel İletişim Vergisinin alınmasının da önüne geçilmelidir.**

Ayrıca Evrensel Hizmet Fonunun da etkin bir biçimde kullanımının sağlanması sektörün gelişimine büyük katkı sağlayacaktır.

Küresel pazarın taleplerine uygun, dünya pazarlarında talebi giderek artan, yenilikçi ve yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi amacıyla kamu, özel sektör ve üniversitelerin işbirliğiyle yapılacak Ar-Ge faaliyetlerine öncelik verilmesine yönelik hükümlere yer verilmesi gerekmektedir.

e-Devlet uygulamalarının hızla hayata geçirilmesi ivedilikle ele alınması gereken bir konudur.

Pazarı büyütecek en önemli gelişme telekomünikasyon, medya ve teknoloji yakınsaması olması nedeniyle düzenlemelerin teknoloji bağımsız nitelikte ve yakınsama gerçeğini gözetir biçimde yeniden ele alınması, yeni nesil teknolojilere ilişkin düzenleme esnekliğinin sağlanması gerekmektedir.

RK, RTÜK, BTK ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi düzenleyici kuruluşların yetki karmaşası ortadan kaldırılmalı ve bu düzenleyici otoriteler arasındaki koordinasyon geliştirilmelidir. Öte yandan, tüm dünyayı derinden etkileyen “Küresel Mali Kriz” ile ilgili mücadelede, ülkemizde gerçekleştirilecek faaliyetlerin bir “tasarruf politikası” şeklinde reel sektörün dinamizmini etkilememesi için azami dikkat gösterilmelidir. Bilişim Teknolojileri sektörüne olumsuz bir şekilde yansıtacak **alışılmış tasarruf politikaları** uygulanmamalı, yıllardır dile getirilen **Bilişimsizlik Maliyeti** öncelikle e-Dönüşüm Türkiye Projesi’ne muhatap kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere tamamen ortadan kaldırılmalıdır.

Bu düşünceden hareketle 2008 raporumuzda da belirttiğimiz görüşümüzü bir kere daha tekrarlıyoruz. **“Küresel Mali Kriz” ile mücadelenin temel unsurunun; ülkenin gereksinim duyduğu teknoloji politikasının tüm taraflarca uzlaşılarak uygulamaya konulması ve BT yatırımlarının topyekun ve derhal gerçekleştirilmesi ile mümkün olabileceği fikri benimsenmelidir.**